

Двустранни българо-швейцарски насоки за идентифициране, подкрепа и насочване на жертви на трафик на хора

КРАТКА ВЕРСИЯ

СЪВМЕСТНИ УСИЛИЯ ОТ СТРАНА НА БЪЛГАРИЯ
И ШВЕЙЦАРИЯ ЗА НЕЗАБАВНА И БЕЗУСЛОВНА
ЗАКРИЛА НА ЖЕРТВИТЕ НА ТРАФИК
И ПРЕВЕНЦИЯ НА ТРАФИКА НА ХОРА
С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА ШВЕЙЦАРИЯ
ЧРЕЗ ТЕМАТИЧЕН ФОНД „СИГУРНОСТ“

SWISS-BULGARIAN COOPERATION PROGRAMME
ШВЕЙЦАРСКО-БЪЛГАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

FIZ

• Advocacy and support
for migrant women and
victims of trafficking

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА БОРБА С ТРАФИКА НА ХОРА

Швейцария

ФЕДЕРАЛНО НИВО

Звено „Трафик на хора и мигранти“ Федерална служба „Полиция“ (fedpol)	Отговаря за обмена на полицейска информация на национално и международно ниво. Подкрепя кантоналните полицейски власти и ръководи всички международни полицейски операции.
Федерална служба „Полиция“ (fedpol) Швейцарско координационно звено за борба с трафик на хора и трафик на мигранти	Определя националната политика и координира дейностите на всички компетентни органи и държавни институции, ангажирани с борбата с трафика на хора и трафика на мигранти.
Държавен секретариат по миграция (ДСМ)	Носи крайната отговорност по всички въпроси, свързани с чужди граждани, регламентирани от швейцарското законодателство, и предоставя федерална помощ при завръщане и реинтеграция.
Международна организация по миграция в Швейцария (МОМ Берн)	Упълномощена от ДСМ да изпълнява специализираната федерална програма за подпомагане на завръщането и предоставя помощ за реинтеграция на жертвите и свидетелите на престъплението трафик на хора.

КАНТОНАЛНО НИВО

Кантонални кръгли маси	Координират дейностите за борба с трафика на хора на различни институции, като полиция, прокуратура, миграционни власти и специализирани НПО.
Специализирани неправителствени организации	Предоставят цялостни услуги в подкрепа на жертви на трафик, вкл. кризисна интервенция, безопасно настаняване, психологическа, социална и правна помощ.
„Помощ за жертвите“ (система от кантонални служби)	Финансира и осигурява помощ за жертвите на престъпления с помощта на центрове за консултиране на жертви и специализирани НПО, въз основа на швейцарския федерален закон за помощ за жертви на престъпления.
Служби за социална подкрепа	Кантоналните и общинските Служби за социално подпомагане предоставят помощ за социална и икономическа реинтеграция на жертви на трафик, които пребивават легално в Швейцария.
Служби за закрила на деца и възрастни СЗВД)	Предоставят необходимата подкрепа, настойничество и попечителство на непълнолетни или лица с психически увреждания.
Кантонални консултативни служби за завръщане (ККСЗ)	Предоставят консултации за завръщане и подготвят молбата за подпомагане за завръщане към ДСМ.

България

Национална комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ)	Орган към Министерския съвет, който координира Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик в България и работата на институциите за противодействие на трафика и подкрепа на жертвите. Управява осем специализирани услуги за жертви чрез НПО.
Местни комисии за борба с трафика на хора	Основани от НКБТХ в 10 общини в България. Отговарят за изпълнението на националната политика за борба с трафика на хора на местно ниво.
Министерство на вътрешните работи	Идентифицира, предотвратява, противодейства и разследва случаи на трафик на хора. Съществуват специални звена за борба с трафика към Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ (ГДБОП) и Главна дирекция „Гранична полиция“ (ГДГП)
Министерство на външните работи	Идентифицира жертви на трафик и подпомага завръщането им чрез дипломатически и консулски служби в страните на дестинация.
Министерство на труда и социалната политика	Агенцията за социално подпомагане предоставя методологическа подкрепа за социални услуги. Агенцията по заетостта и Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ противодействат на трафика с цел трудова експлоатация.
Държавна агенция за закрила на детето	Отговаря за реинтеграцията на жертвите на трафик и координира изпълнението на <i>„Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на непридружени български деца и деца, жертви на трафик, завръщащи се от чужбина“</i> .
Прокуратура	Разследва случаи на трафик на хора. Ако в престъплението участва организирана престъпна група, разследването се провежда от Специализираната прокуратура.
Международна организация по миграция в България	Осигурява безопасното завръщане на жертви на трафик и предоставя различни програми за краткосрочна и дългосрочна помощ.
Неправителствени организации	Предоставят разнообразни услуги за подкрепа и реинтеграция на жертви на трафик, напр. кризисна интервенция, психологическа и социална подкрепа, настаняване, правни консултации и др.

БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ, ЖЕРТВИ НА ТРАФИК В ШВЕЙЦАРИЯ - ПОДКРЕПА И ПРАВА

1. Идентифициране на български граждани, жертви на трафик в Швейцария

Идентифицирането на жертви на трафик е **процес на много равнища, за който е нужно време**. В него участват различни професионалисти, които могат да забелязват признаците, че дадено лице е жертва на трафик, и които работят заедно, за да улеснят достъпа на жертвите до подкрепа и закрила. Повечето случаи на български граждани, жертви на трафик, се идентифицират в публични домове или докато проституират на улицата, в болници и приюти, на регистриратури и информационни гишета, на границите, в посолствата, на строежи или докато работят в други сектори.

За да се идентифицира жертва на трафик, се изисква наличие на информация в три области, които **едновременно** дефинират престъплението „трафик на хора“:

I. ДЕЙСТВИЕ

Набиране, транспортиране, прехвърляне, укриване, приемане на хора, промяна или прехвърляне на контрол върху тези лица

II. Средства

Заплаха, използване на сила, принуда, заблуда, измама, отвлечане, злоупотреба с власт или с уязвимо положение

III. Цел

Сексуална експлоатация (често в проституцията), принудителен труд, робство, подчинение, отнемане на телесни органи

Трябва да се обръща специално внимание на някои особено уязвими групи, като напр. мигранти, непълнолетни лица, работещи в секс индустрията, хора с ограничени разрешителни за работа или пребиваване или работещи в по-слабо регулирани сектори, като предоставяне на грижи, строителство, ресторантьорство и работа в частни домакинства. Жертвите на трафик от България често са от малцинствата (напр. роми или етнически турци).

За жертвите е важно!

Проактивният подход при идентифицирането на жертви на трафик е изключително важен. Жертвите на трафик рядко определят себе си като такива. Вместо това, когато се доверят на някого, те могат да споделят за нарастващи дългове, дейности, които не желаят да изпълняват, или дребни измами, които са принудени да вършат, унижения или изнудване срещу тях самите или децата им.

Основните институции, които идентифицират жертви на трафик, са **правоприлагащите органи**, в частност специализираните **нерепресивни полицейски отряди и специализираните НПО**.

2. Подкрепа за български граждани, жертви на трафик, независимо дали сътрудничат на властите

A. РАЗРЕШИТЕЛНИ ЗА ПРЕБИВАВАНЕ

В Швейцария достъпът до права за жертвите е тясно обвързан със статута им на пребиваване в страната. Жертвите на трафик нямат автоматично право на разрешително за пребиваване. Статутът на пребиваване, който те получават, определя до каква степен могат да се възползват пълноценно от услугите на швейцарската служба „Помощ за жертвите“. Въпросите по пребиваването са уредени в **швейцарския Закон за чужденците**.

Период за възстановяване и размисъл - Всички жертви на трафик имат право на краткосрочно разрешително за пребиваване за период от **най-малко 30 дни**. Този период за възстановяване и размисъл се предоставя от **кантоналните миграционни органи** и дава на жертвите на трафик известно време, за да започнат да се възстановяват и да вземат информирано решение дали да сътрудничат на властите. По време на този период те имат право на помощ независимо от правния си статут или своята способност или желание да сътрудничат в наказателното производство.

Разрешително за пребиваване на основание сериозни лични затруднения - Всички жертви на трафик могат по всяко време да подадат заявление към кантоналните миграционни органи за разрешително за пребиваване на основание сериозни лични затруднения. Сътрудничество с властите за разкриване на престъплението не е условие. Критериите включват сериозни здравословни проблеми, невъзможност за социална реинтеграция в България и риск от повторно трафикиране.

Б. ДОСТЪП ДО ПРАВА, ПОДКРЕПА И ЗАКРИЛА

Право на информация - Когато идентифицират жертви на трафик, правоприлагащите органи са длъжни да ги информират за ползите и възможностите, предоставяни от системата от кантонални служби „Помощ за жертвите“. Със съгласието на жертвите, те се насочват към специализирана НПО или център за консултиране на жертви, където получават по-детайлна информация за правата си и възможните видове подкрепа.

Право на консултиране и материална помощ - По време на периода за възстановяване и размисъл жертвите на трафик имат право на подкрепа, независимо дали сътрудничат на властите или не. Тази подкрепа включва безплатно консултиране (при спазване на конфиденциалност), ако е необходимо с помощта на преводач, също както и друг вид помощ, напр. временно настаняване, транспорт, медицинско и психологическо обгрижване, ограничена правна помощ и при нужда, специални мерки за сигурност.

Право на обезщетение - Жертвите на трафик имат право да поискат обезщетение за **имууществени и неимуществени вреди (болка и страдание)**, дори ако не е образувано наказателно производство. Консултантите на жертвите ги информират за това право и им предоставят подкрепа при различните процедури.

Препоръки за закрила на жертвите

ПЪРВИ КОНТАКТ И КРИЗИСНА ИНТЕРВЕНЦИЯ

Успокойте жертвата, покажете, че може да ви има доверие, изяснете нуждите ѝ и каква помощ ѝ е необходима. Уточнете заедно следващите възможни стъпки.

ФОКУС ВЪРХУ ЕМОЦИОНАЛНАТА СТАБИЛНОСТ

БЕЗОПАСНО НАСТАНЯВАНЕ В ПРИЮТ

Осигурете защитена среда, вещи и грижи от първа необходимост. Осигурете подходящи мерки за сигурност. Подкрепяйте жертвата да възстанови контрола върху собствения си живот.

ФОКУС ВЪРХУ БЕЗОПАСНОСТ И СИГУРНОСТ

ОЦЕНКА НА РИСКА

Правете оценка на риска, като редовно включвате и жертвата в процеса. Анализирайте информацията и изгответе план за управление на риска с цел предотвратяване на вреди, злоупотреба или повторно трафикиране

ФОКУС ВЪРХУ САМОЗАЩИТА

ИНФОРМИРАЙТЕ ЖЕРТВАТА ЗА ПРАВАТА ѝ

Уверете се, че жертвата разбира правата си, вкл. правото на период за възстановяване и размисъл. Подкрепяйте жертвата, докато вземе решение дали да сътрудничи на властите.

ФОКУС ВЪРХУ ПРАВАТА

3. Подкрепа за жертви на трафик, които сътрудничат на властите

А. РАЗРЕШИТЕЛНО ЗА ПРЕБИВАВАНЕ

Ако жертвата е склонна да сътрудничи и правоохранителните органи решат да образуват наказателно производство, жертвата може да кандидатства за **разрешително за краткосрочно пребиваване** пред миграционните власти в съответния кантон. Целта на това разрешително е да подsigури присъствието ѝ по време на наказателното производство, ако има нужда да бъде разпитана. При определени условия може да бъде издадено и разрешително за работа за периода на разрешителното за краткосрочно пребиваване.

В случай че жертвата на трафик трябва да се яви като свидетел в рамките на наказателното производство, разрешителното за пребиваване може да бъде удължено. Щом наказателното производство приключи и правоохранителните органи нямат повече нужда от присъствието на лицето, няма гаранция, че то ще получи разрешително за удължаване на престоя. Жертвите трябва да бъдат подготвени, че има вероятност да изгубят правото си да останат в Швейцария (вж. по-горе за възможността да се подаде молба за **разрешително за пребиваване на основание сериозни лични затруднения**).

Б. ДОСТЪП ДО ПРАВА, ПОДКРЕПА И ЗАКРИЛА

В случай че решат да сътрудничат на правоохранителните органи, жертвите получават подкрепа по време на разследването и наказателното производство, което може да продължи от няколко месеца до няколко години.

Жертвата се настанява на безопасно място и получава системна подкрепа от специализирани НПО или центрове за консултиране на жертви, за да може да се адаптира към ежедневието или работата в Швейцария. Обикновено подкрепата продължава 180 дни и може да бъде продължена при молба от страна на правоохранителните органи. Подкрепата се финансира от системата от кантонални центрове „Помощ за жертвите“ и/или компетентните Служби за социално подпомагане.

Специализираната НПО или центърът за консултиране на жертви разяснява на жертвата фазите на наказателното производство, ролите и задълженията на полицията и прокурора и я запознава с нейните права, задължения и рисковете, свързани с подаването на иск.

**За
жертвите
е важно!**

Периодът на сътрудничене с властите е стресиращ за жертвите. По време на разпитите те трябва отново и отново да разказват какво са преживели, докато са били подложени на експлоатация и насилие. **Рискът от ретравмиране** е висок.

Право на информация - Жертвите получават информация за **хода на наказателното производство**, включително информация за решенията на съда за постановяване или отменяне на мярка за неотклонение задържане под стража, както и в случаи на бягство на подсъдимия.

Право на участие - За да упражнят правото си на участие в наказателното производство, жертвите трябва да се конституират като **частен ищец**. В качеството си на частен ищец жертвата може да внесе **наказателен и/или граждански иск** и като страна в наказателното производство може да претендира за допълнителни права в

него. Ако частен ищец заведе граждански иск във връзка с престъплението, предмет на наказателното производство, ищецът се освобождава от съдебни разноски и има право на безплатно процесуално представителство (вж. Право на правна помощ).

За жертвите е важно!

Присъствието на обвиняемия в залата може да бъде **изключително стресиращо** за една травмирана жертва. Затова трябва да се обмислят алтернативни мерки, напр. видеоконференция между съдебната зала и друго помещение, където обвиняемият да дава показания. Случайните срещи между страните, напр. в коридорите на институции, трябва да се избягват.

Право на закрила - Жертвата се ползва от своите права на закрила, независимо дали се присъединява като частен ищец към държавното обвинение. Пострадалото лице, обаче, трябва **изрично да се позове** на тези свои права, които включват право на придружаване от личен довереник и правно консултиране по време на наказателното производство или съдебни заседания, избягване на срещи и директен контакт с обвиняемия, право на заседания при закрити врати и право да не се разкрива самоличността на жертвата от властите и медиите. Непълнолетни лица и жертви на сексуална експлоатация имат допълнителни специални права.

За жертвите е важно!

Правото да бъдат придружавани от **личен довереник** се оказва много важно за жертвите на трафик, тъй като често те не познават в Швейцария никого, на когото могат да имат доверие. Обикновено семействата и приятелите им са далече. Довереникът, който често е консултант в специализирана НПО, придружава жертвата по време на разпити в полицията и прокуратурата.

Право на правна помощ - Ако се изисква присъствието на адвокат, който да защитава правата на жертвата, а гражданският иск, в рамките на наказателното производство, има шансове за успех, всички жертви на трафик, които нямат финансова възможност за процесуално представителство, получават безплатно такова от момента, в който се присъединят към държавното обвинение като ищци.

Право на обезщетение - Жертвите могат да подадат молба за обезщетение за **имуществени и неимуществени** вреди по време на наказателното производство. Ако не участват в производството като частни ищци, те биват разпитвани като свидетели и могат да получат обезщетение за пропуснати доходи или за разходи, възникнали в резултат на участието им в наказателното производство като свидетели.

Програма за защита на свидетелите - Националното звено за защита на свидетелите към **fedpol** осигурява допълнителна защита на свидетели извън съдебната зала и след края на процеса. Програмата се прилага, ако свидетелите се намират в опасност поради участието си в наказателното производство, а изискванията за влизане в програмата са много високи.

ТРАНСНАЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА ЗАКРИЛА И БЕЗОПАСНО ЗАВРЪЩАНЕ ОТ ШВЕЙЦАРИЯ В БЪЛГАРИЯ

1. Завръщане без подкрепа

Не всички лица, идентифицирани като жертви на трафик в Швейцария, са готови да приемат помощ и подкрепа за завръщане. Често българските жертви предпочитат да не говорят с консултант. **Страхът от извършителите**, липсата на доверие и **страхът да не бъдат изобличени от властите** (в Швейцария и в България), също както и **страхът да не загубят и малкото независимост**, която им е останала, не позволяват на жертвите на трафик да приемат предлаганата им помощ.

**За
жертвите
е важно!**

Много е важно при първоначалния контакт (от страна на полиция, социални работници, работници на терен и т.н.) в Швейцария да се дава на предполагаемите жертви информация за съществуващите услуги в помощ на пострадалите, които се предоставят от правителствени и неправителствени организации. Жертвите могат да си спомнят за тази информация и да потърсят помощ на по-късен етап.

2. Завръщане с помощта на държавата – швейцарска федерална помощ за завръщане и реинтеграция

Жертви и свидетели на трафик на хора, които желаят да се завърнат в България, могат да се възползват от швейцарска федерална помощ за завръщане и реинтеграция. Услугата се организира от **Международната организация по миграция (МОМ)** със съдействието на швейцарски и български организации, особено що се отнася до оценката на риска и реинтеграцията. Жертвата може да бъде насочена към тази услуга от държавни и неправителствени институции.

Бенефициенти и допустимост – Жертвите и свидетелите на трафик на хора отговарят на изискванията за получаване на помощ от държавата, ако **не разполагат със никакви средства** и ако са **български граждани** или имат осигурено право на пребиваване в България и желаят да се завърнат **доброволно**. Също така е задължително да съществуват ясни признаци за трафик на хора или опит за такъв.

Преди да подаде молба за помощ от държавата, жертвата на трафик е длъжна да получи консултация относно завръщането си от кантоналните Консултативни служби за завръщане (КСЗ) или от специализирана НПО като **FIZ**.

Услуги, включени във федералната помощ за завръщане:

- Информиране относно възможностите за рехабилитация и реинтеграция в България.
- Улесняване обмена на информация относно оценката на риска.
- Организиране на пътуването към България с помощта на съответния кантон и REPAT/IOM.
- Осигуряване на подкрепа при пристигане и безопасно транспортиране до крайната дестинация.
- Първоначална финансова помощ в размер на 1000 швейцарски франка за възрастен и 500 швейцарски франка за непълнолетен.

Допълнителна помощ в натура в размер до 5000 швейцарски франка за проект за реинтеграция.

Медицинска помощ при завръщане (напр. медикаменти и насочване към програмата за рехабилитация) за период до шест месеца.

Помощ за реинтеграция и последваща подкрепа.

Подготовка на завръщането и оценка на риска - Подготовката за завръщане изисква тясно сътрудничество и интензивна комуникация между швейцарските и българските институции и пострадалото лице.

Оценката на риска е много важна част от подготовката за завръщане. Тя включва не само анализ на настоящия и бъдещия риск за жертвата, свързан с извършителите, но също така и рисковете, произтичащи от настоящите и бъдещите социални обстоятелства и уязвимост. Целта е, посредством събиране на достатъчно информация за цялостното състояние на жертвата, да се ограничи **рискът от повторен трафик** и други форми на злоупотреба. Ако завръщането в България е твърде опасно, специализираната НПО или консултативният център за жертви, упълномощени от жертвата, могат да подадат молба за **разрешително за пребиваване в Швейцария на основание сериозни лични затруднения** (вж. по-горе).

За жертвите е важно!

Жертвите на трафик обикновено имат определени въпроси и притеснения относно ситуацията в България след завръщането им. Като допълнителна подкрепа на подготовката за завръщане и начин за изграждане на доверие горещо се препоръчва MOM Берн или консултантът в Швейцария да предложат провеждането на **телефонен или Skype разговор** между завръщащото се лице и представител на MOM София или местна партньорска организация, която отговаря за посрещането на жертвата в България.

Организиране на пътуването до България - След като има яснота по всички въпроси (рискове, място на завръщане, медицински нужди, възможности за реинтеграция и т.н.), MOM организира пътуването, като си съдейства с всички партньори и от двете страни.

Помощ за реинтеграция - Чрез швейцарската федерална помощ за завръщане и реинтеграция жертвата има право на:

Първоначална парична помощ за покриване на дневни разноски след завръщането си

Помощ в натура за проект за реинтеграция (професионално обучение, място за живеене, малък бизнес, правна помощ и др.)

Медицинска помощ.

Целта на помощта за реинтеграция е да предостави на жертвата устойчива перспектива и да намали риска от повторно трафикиране. Планът за реинтеграция може да се обсъди и с консултанта по завръщането в Швейцария, но се финализира и изпълнява, след като жертвата се завърне в България с подкрепата на MOM София и организациите партньори в рамките на *Националния механизъм за насочване и*

подпомагане на жертви на трафик в България (НМН). След приключването на проекта за реинтеграция, МОМ София или нейната партньорска организация посещават жертвата, за да проверят постигнатите резултати.

За жертвите е важно!

Много често жертвите на трафик не са в състояние да започнат личен проект (напр. професионално обучение) веднага след завръщането си, тъй като първо трябва да се стабилизират. Затова **подкрепата за реинтеграция може да бъде поискана в рамките на една година след завръщане** с помощта на МОМ София или нейна партньорска организация в България.

3. Завръщане с помощта на НПО

Не всички жертви на трафик имат право на помощ от държавата или са склонни да се завърнат чрез държавната федерална подкрепа за завръщане и реинтеграция. В такъв случай **специализирана НПО в Швейцария** или центърът за консултиране на жертви предлагат да организират безопасното доброволно завръщане на лицето, като си сътрудничат със **специализирана НПО в България**. Ако жертвата се съгласи, швейцарската НПО се свързва с организация в България, която да посрещне жертвата, предоставя съответната информация за случая и се уверява, че жертвата пътува безопасно и получава подкрепа при пристигането си.

Ако жертвата на трафик не е готова да се ангажира с НПО в България, швейцарският консултант и предоставя данните за контакт на българска НПО, към която тя може да се обърне сама на по-късен етап.

Важно!

Повече информация за организациите, участващи в борбата срещу трафика на хора в Швейцария и България, също както и за съществуващите мерки за закрила на жертви на трафик в двете страни, описани накратко в този документ, може да бъде намерена в пълната версия на „Двустранни българо-швейцарски насоки за идентификация, подкрепа и насочване на жертви на трафик“, публикувана на интернет страниците на Фондация Асоциация Анимус (www.animusassociation.org) и FIZ (www.fiz-info.ch).

Следните институции участваха в изготвянето на тези насоки: Фондация „Асоциация Анимус“, Национална комисия за борба с трафика на хора, Министерство на вътрешните работи и Министерство на труда и социалната политика от страна на България и FIZ, fedpol, Швейцарско координационно звено за борба с трафика на хора и трафика на мигранти и МОМ Берн от страна на Швейцария.

ЗАКРИЛА, ПОДКРЕПА И РЕИНТЕГРАЦИЯ НА ЖЕРТВИ НА ТРАФИК В БЪЛГАРИЯ, КОИТО СЕ ЗАВРЪЩАТ ОТ ШВЕЙЦАРИЯ

1. Идентифициране на жертви на трафик в България

Затрудненията за жертвата не приключват с нейното завръщане в България. Пострадалите от трафик на хора се изправят срещу нови предизвикателства – да се възстановят и да избегнат риска от повторно трафикиране. **Националният механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик в България** (НМН) определя подкрепата, която се предоставя на жертвите и разграничава **формална от неформална идентификация**.

Неформалната идентификация се извършва от полицейски служители, социални работници, консултанти на телефонни линии, експерти от НКБТХ и други. Неформалната идентификация дава възможност на жертвата за незабавен достъп до услуги и програми за подкрепа. Жертви на трафик, които вече са били идентифицирани в Швейцария, не трябва да преминават през допълнителна идентификация, за да получат достъп до програми за подкрепа и подпомагане.

Формалната идентификация се осъществява от органи на досъдебното производство и има за цел стартиране на процедурите по разследване и наказателно производство. Тя е задължителна за упражняване на някои права на жертвите на трафик, като участие в наказателното производство и конституиране на жертвата като граждански ищец и/или частен обвинител; получаване на финансова компенсация и специална закрила. Дори дадено лице да е било идентифицирано като жертва на трафик в Швейцария, то трябва да премине повторна формална идентификация в България, **ако желае да участва в наказателното производство и да претендира обезщетение**.

При пристигане на летището полицейски служител провежда **беседа** с жертвата с **нейно съгласие**, за да установи дали е извършено престъплението трафик на хора и дали даденото лице е жертва на трафик. Протоколът от беседата не представлява доказателство и не може да бъде използван в досъдебното производство. Преди беседата жертвата трябва да бъде информирана, че разговорът с полицейски служител не е свързан с наказателното производство.

2. Закрила и подкрепа на жертви на трафик в България независимо от сътрудничеството им с правоприлагащите органи

А. ДОСТЪП ДО ПРАВА, ПОДКРЕПА И ЗАКРИЛА

Право на информация - Някои жертви изявяват желание да се приберат при семействата си веднага щом се завърнат в България и отказват настаняване в кризисен център. Социалните работници и полицейските служители, които се занимават със случая, информират жертвата за правата ѝ напр. право на период за възстановяване и размисъл, право на безопасно настаняване и психо-социална подкрепа, компенсация и забрана за наказателно преследване и осъждане за престъпления, извършени от жертви на трафик по принуда.

Достъп до услуги за подкрепа - Всички жертви на трафик имат право на незабавна и безусловна краткосрочна подкрепа по време на 30-дневния период за възстановяване и размисъл в специализирани центрове за жертви на трафик (към НКБТХ) от момента, в който са били идентифицирани в страната на дестинация, до завръщането им в България. Жени (и деца) могат да останат в кризисен център за период до 180 дни, независимо дали сътрудничат на властите или не.

**За
жертвите
е важно!**

Достъпът до краткосрочни услуги е безплатен, но жертвите рядко се свързват сами с институциите, които ги предоставят. Най-често швейцарската организация за подкрепа, полицията, MOM или друга институция, която е идентифицирала и полага грижи за жертви на трафик, ги насочва към наличните услуги в България.

Препоръки за закрила на жертвите

КРИЗИСНА ИНТЕРВЕНЦИЯ ПРИ ЗАВРЪЩАНЕ

Изградете доверие и помогнете на жертвата да се адаптира към реалността, от която се е опитала да избяга. Разберете какви са вътрешните и външните ресурси и механизми на жертвата за справяне със ситуацията. Информирайте я за следващите стъпки и съществуващите възможности.

ФОКУС ВЪРХУ ЕМОЦИОНАЛНАТА СТАБИЛНОСТ

БЕЗОПАСНО НАСТАЯВАНЕ В ПРИЮТ

Осигурете защитена среда, основни провизии и грижа. Помогнете на жертвата да се свърже отново със семейството си (ако е безопасно) и я подгответе за самостоятелния живот занапред.

ФОКУС ВЪРХУ БЕЗОПАСНОСТ И СИГУРНОСТ

ОЦЕНКА НА РИСКА

Направете дългосрочна оценка на рисковете. Вземете предвид гледната точка на жертвата, информацията, предоставена от швейцарската организация за подкрепа, местните организации, полицията и местните служби за социални грижи.

ФОКУС ВЪРХУ САМОЗАЩИТА

ФОКУС ВЪРХУ ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

Информирайте жертвата за специалните ѝ права в България. Уверете се, че жертвата разбира как може да се възползва от тях.

ФОКУС ВЪРХУ ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

Продължаващата подкрепа за жертви на трафик, които се завръщат от Швейцария в България, се предоставя от **MOM** като част от Федералната помощ за завръщане, независимо дали жертвите са били формално или неформално идентифицирани и независимо дали решават да сътрудничат за разкриване на престъплението. Програмите за подпомагане и грижа след напускане на приюта предоставят разнообразни услуги и материална помощ с финансовата подкрепа на швейцарската федерална система от кантонални служби „Помощ за завръщане“.

3. Подкрепа за жертви на трафик, които решават да сътрудничат на властите

А. ДОСТЪП ДО ПРАВА, ПОДКРЕПА И ЗАКРИЛА

Достъп до услуги за подкрепа - Жертви на трафик, които са били формално идентифицирани и участват в наказателното производство, имат право на удължен престой в специализирани приюти (към НКБТХ) за периода на наказателното производство. Този специален статут се гарантира с прокурорска заповед след подаване на молба от страна на жертвата.

Б. ЗАКРИЛА И ПРАВА В ДОСЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

При наличието на правни основания и достатъчно индикации за извършено престъпление, се образува служебно **досъдебно производство** от страна на прокуратурата или след сигнал от някоя от заинтересованите страни (жертвата, роднините и др.). Престъплението „трафик на хора“ е от общ характер, което означава, че държавата, в лицето на **прокуратурата**, е длъжна да го разследва. Жертвите на трафик подпомагат компетентните органи чрез свидетелските си показания, които често **представляват основното доказателство** в процеса. Ето защо жертвите са **подлагани на множество разпити** с цел изясняване на обстоятелствата по случая.

Жертви на трафик, които решават да сътрудничат на българските власти за разкриване на престъплението, имат право на специфични права с оглед защитата им от вторична виктимизация и подпомагане на свидетелските им показания в процеса.

Право на информация - Българският Наказателно-процесуален кодекс изрично препоръчва на органите за досъдебно производство да информират жертвите за правата им в наказателното производство и за правата им да получават информация относно развитието на процеса.

Право на период за възстановяване и размисъл - 30-дневният период за възстановяване и размисъл, по време на който жертвите не могат да бъдат разпитвани, започва от момента на стартиране на досъдебното производство. Кризисните центрове и приюти предоставят психологическа и социална подкрепа, за да могат жертвите да вземат информирано решение дали да сътрудничат на властите за разкриване на престъплението.

Право на правна помощ - Жертвите, които са съгласни да сътрудничат на властите, имат право на безплатна правна помощ и представителство по време на досъдебното производство, при условие че:

- **не разполагат с финансови средства;**
- **изявяват желание да имат процесуално представителство; и**
- **това е в интерес на правосъдието.**

Адвокат, регистриран към **Националното бюро за правна помощ**, представлява жертвите пред разследващите и съдебните власти, за да се увери, че техните специфични права на жертви на трафик се спазват. Жертвата може да бъде разпитана пред съдия в хода на досъдебното производство, за да се избегне повторен разпит в съда.

Безплатна правна помощ се предоставя и от адвокати, които работят към международни и неправителствени организации. При изключителни обстоятелства жертвите може да бъдат придружени и от психолог по време на досъдебното производство.

4. Подкрепа за жертви на трафик в България, които участват в съдебното производство

А. ДОСТЪП ДО ПРАВА, ПОДКРЕПА И ЗАКРИЛА

След изтичане на периода за възстановяване и размисъл и периода на настаняване в кризисен център/приют, със съгласието на жертвата се предприемат дългосрочни мерки за интеграция. Тези, които се нуждаят от допълнителна подкрепа, могат да бъдат насочени към Приют за временно настаняване и последваща реинтеграция (към НКБТХ), с цел тяхното дългосрочно икономическо овластяване.

Дългосрочната подкрепа за жертви, които се завръщат от Швейцария с личен проект за подпомагане на реинтеграцията, финансиран от швейцарската федерална подкрепа за завръщане и реинтеграция, се организира и координира от MOM с помощта на съответните местни организации.

Както е описано в НМН, дългосрочната подкрепа може да включва психотерапевтична работа с цел преодоляване на симптомите на посттравматичен стрес, социално консултиране и застъпничество, изграждане на социални умения, професионално обучение, възстановяване на социалните и здравните права на жертвата, медицински прегледи, консултации и лечение, подкрепа за разрешаване на семейни проблеми и повишаване на родителския капацитет на жертвите.

Осигуряването на достъп до социални услуги в общността, които не са специфично предназначени за жертви на трафик, е важна част от дългосрочната работа с жертвите.

Б. ЗАКРИЛА И ПРАВА В СЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

Обикновено жертвите участват в съдебното производство само като свидетели. Те не са страна в процеса, освен ако специално не са пожелали да се конституират като граждански ищец и/или частен обвинител чрез подаване на молба най-късно до началото на процеса на първа инстанция (преди представяне на доказателствата).

Граждански ищец. Като такъв жертвата предявява в съдебното производство граждански иск за обезщетение на материалните и нематериалните вреди, нанесени от трафикантите. Гражданският процес се „присъединява“ към наказателния процес.

Частен обвинител. Жертвата на трафик може да се включи в процеса на страната на обвинението, като поиска да бъде конституирана като частен обвинител. Частният обвинител упражнява обвинителна функция.

Достъп до правна помощ - Жертвите на трафик имат право на безплатна правна помощ и процесуално представителство.

В качеството си на граждански ищец и частен обвинител жертвата има нужда от адвокат, който да защитава и гарантира спазването на правата и Адвокатите участват в съдебното производство, следят за гражданските искове на жертвата, запознават се със случая и вземат извлечения, ако е необходимо, подават молби, правят забележки и възражения и оспорват решенията на съда, които нарушават правата и интересите на жертвата.

**За
жертвите
е важно!**

В правораздавателната система подсъдимият се счита за невинен до доказване на противното. Поради това неговата задача не е да „докаже“, че е невинен, а да внесе съмнения в тезата на прокурора. Това прави участието на жертвата като свидетел много трудно. Показанията ѝ могат да бъдат оспорвани или омаловажавани по груб и унизителен начин. Дори ако жертвата има процесуален представител, съдебният процес е болезнено и травмиращо преживяване за нея. Ето защо една от основните задачи на адвоката е да предотврати, доколкото е възможно, повторното травмиране на жертвите в съдебната зала.

Право на обезщетение - Правото на обезщетение в България зависи от съдебното производство и може да бъде реализирано по няколко начина:

Парично обезщетение за **материални и нематериални щети, изплащано от извършителя**, може да бъде търсено в **рамките на наказателното производство**.

Може да бъде подадена молба за обезщетение за **материални и нематериални щети**, изплащано от **извършителя**, в отделен, **граждански иск**, след приключване на наказателното производство.

Съгласно **Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления**, жертвите могат да получат **обезщетение**, но само за **материални щети и само след приключване на наказателното производство**. Фондът предоставя компенсация до 10,000 лв. (5,000 евро).

Швейцария

FIZ Застъпничество и подкрепа за жени мигранти и жертви на трафик

със специализиран приют, консултиране и програма за подкрепа

FIZ Макаси

www.fiz-info.ch

Тел.: +41 (0)44 436 90 00

Имейл: contact@fiz-info.ch

Федерална служба „Полиция“ (fedpol)

Отдел „Национална превенция на престъпността“ Швейцарско координационно звено за борба с трафик на хора и трафик на мигранти

www.ksmm.admin.ch

Тел.: +41 (0)58 463 57 02

Имейл: stab-ksmm@fedpol.admin.ch

Федерална полиция (fedpol)

към Федералния департамент на правосъдието и полицията (ФДПП)

www.fedpol.admin.ch

Тел.: +41 (0) 58 463 11 23

Международна организация по миграция – MOM Берн

<http://www.ch.iom.int>

Тел.: +41 (0)31 350 82 11

Имейл: iombern@iom.int

България

Фондация „Асоциация Анимус“

www.animusassociation.org

Тел.: + 359(0)2 983 52 05

Имейл: animus@animusassociation.org

и crisiscentre@animusassociation.org

Транзитен център за жертви на трафик – 24/7

Тел.: +359 (0)2 983 38 55

Тел.: +359 (0)878 670 574

Имейл: crisiscentre@animusassociation.org

Национална комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ)

www.antitraffic.government.bg

Тел.: +359 (0)2 807 80 50

Имейл: office@antitraffic.government.bg

Специализирани приюти за временно настаняване и центрове за подкрепа на жертви, вкл. кризисен център за деца и център за дългосрочна реинтеграция – 24/7

Министерство на вътрешните работи

Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“, сектор Трафик на хора

www.mvr.bg

Тел.: +359 (0)2 982 83 63

Имейл: gdbop@mvr.bg

Главна дирекция „Гранична полиция“

www.mvr.bg

Тел.: +359 (0)2 983 18 65

nsgp@mvr.bg

Международна организация по миграция – MOM София

www.iom.bg

Тел.: +359 (0)2 93 94 774

Имейл: iomsofia@iom.int

Швейцария

FIZ Застъпничество и подкрепа за жени мигранти и жертви на трафик консултира, закриля и идентифицира жертви на трафик

+41 (0)444 36 90 00

Протестантският социален център (ПСЦ) в Женева предоставя правни съвети

+41 (0)800 20 80 20

АСТ 212 приканва за съобщаване на потенциални случаи на трафик на хора

+41 (0)840 21 22 12

България

Национална гореща телефонна линия за пострадали от насилие (към Фондация „Асоциация Анимус“)

+359 (0) 2 981 76 86 или

+359 (0) 800 1 86 76 (безплатно от България)

Национална телефонна линия срещу трафика на хора (към Фондация „Кампания А21“)

+359 (0) 800 20 100

Национална телефонна линия за деца

116 111

Гореща телефонна линия МОМ София

+359 (0) 2 939 47 77